

GOUDEN BERGEN

RIBEIRA SACRA, het stroomgebied van de rivieren Miño en Sil, trekt veel buitenlanders die ver van de beschaving willen wonen. Hier vind je overweldigend natuurschoon, architectuur die getuigt van duizenden jaren geschiedenis en geweldige wijnen. In 2021 hoopt de regio UNESCO-werelderfgoed te worden. Maar dat hebben wij niet nodig om volop te genieten van dit authentieke stukje Galicië. TEKST: JAAP SCHOLTEN

Ergens rond het begin van de jaartelling hebben de Romeinen het Iberisch Schiereiland veroverd, ook het barbaarse noordwesten. Een centurion die het oorlog voeren zat was, smeedde zijn zwaard tot ploegschaar en plantte de eerste wijnstok op de steile hellingen van de rivier de Miño. Het was het begin van een wijntraditie die tweeduizend jaar later floreert als nooit tevoren. Het betekende ook het begin van een metamorfose van het rivierlandschap. Generaties wijnboeren en hun families veranderden, met de hand en de schop, bij weer en wind, de steile en ruige bergen langs de Miño en de Sil in duizenden terrassen; een indrukwekkend en heroïsch staaltje mensenwerk. Het landschap, in combinatie met wijnbouw en de Romeinse erfenis, is dermate uniek dat het door UNESCO is genomineerd als werelderfgoed.

ROMANTISCH BONDSHOTEL

Ribeira Sacra betekent letterlijk 'Heilige Oever'. In de romaanse periode, zeg maar rond het jaar duizend - de islamieten waren net weg - trok het nogal geïsoleerde gebied opvallend veel religieuze ordes, en ook kluzenaars voelden zich hier helemaal op hun gemak. De nabijheid van de Camino de Santiago hielp natuurlijk een handje mee. Allemaal begonnen ze te bouwen. De een pakte het groots aan, de ander hield het landelijk klein. Nergens in Europa is zo'n grote concentratie aan romaanse bouwwerken te vinden als hier, al ken ik nog wel een paar regio's die daar prat op gaan, maar dat terzijde.

De Ruta del Románico, en dat betekent de Romaanse (auto)route, verbindt alle landelijke juweeltjes, maar wie echt de sfeer wil proeven neemt de Ruta de la Ribeira Sacra del Río Miño, een fantastisch mooi wandelpad langs de rivier. Beide routes beginnen bij de Santo Estevo de Ribas de Miño. Wie deze plek ooit heeft uitgekozen had oog voor landschap met een romantisch vleugje. Wie dat ook hadden waren Irene en Ian, zij Nederlandse, hij Schot. Jaren geleden maakten zij van een bouwval naast de kapel hun huis met bed and breakfast erbij, het Casa do Estevo. Bijna was ik eraan voorbijgelopen, als niet iets bekends de aandacht had getrokken... het bordje 'Bondshotel' naast de deur. Dat is iets van de ANWB uit lang vervlogen tijden. Toch maar even aanbellen. Er wordt niet enthousiast opengedaan, maar Bondshotel breekt

ijs. Eenmaal gezellig bij de koffie komen de Estevo-verhalen, inclusief die over de deurbel. Ian: 'Af en toe worden we knettergek van de toeristen die aanbellen om de sleutel van de kerk.' Dat bij de voordeur van Irene en Ian in vier talen staat dat ze die niet hebben helpt niets, want de moderne mens is niet zo snel onder de indruk van 'nee', en al helemaal niet als hij daar helemaal voor naar de Ribeira Sacra is gekomen. Irene en Ian zijn inmiddels met pensioen en Casa do Estevo staat te koop, maar, als je er nog een keer wilt overnachten, gewoon proberen.

DE WIJNGAARDEN VAN BELESAR

De Ruta de la Ribeira Sacra gaat stroomafwaarts door een onvervalst Galicisch landschap. Weilanden en bossen met oeroude kastanjes en eiken wisselen elkaar af; hier en daar een beek, een waterval, een gehucht en, het was te verwachten, weer een romaanse kapel, de San Paio de Diamondi. Ook hier is de deur dicht, maar je durft natuurlijk nergens meer aan te bellen... Dan maar weer verder, bergafwaarts richting de Miño. Van het ene op het andere moment gaat het bos over in wijngaarden, zover het oog reikt. Beneden ligt een dorp, Belesar, met witte huizen, rode daken, een brug over de traag stromende rivier, een terras langs het water, en een steiger met een rondvaartboot. Het lijkt het werk van een landschapsarchitect, en je zou er de rest van je leven blijven. De route gaat verder, steil omhoog nu. Bos, uitzicht en eindeloze wijngaarden, net wat minder strak in het gelid dan langs de Moezel, en dat past helemaal in deze omgeving. We dalen af naar een strandje en klimmen naar de Abadía da Cova, waarschijnlijk het mooiste gelegen wijnhuis van de hele Ribeira Sacra... eersterangs uitzicht op de Cabo do Mundo, een spectaculaire meander in de Miño en icoon van de Ribeira Sacra. Je moet hier geen haast hebben. Ga lekker een paar uurtjes genieten van het landschap en laat je onderdompelen in de geheimen van de Abadía-wijnen. En, het was wederom te verwachten, op steenworp afstand ligt romaanse kerk nummer drie, de San Martiño de A Cova, vredig en rustiek.

SPOORZOEKEN IN DE MIST

Er zijn niet alleen kloosters, kerken en wijnhuizen in de Ribeira Sacra. Er zijn ook *pazos*. Een pazo is een kasteeltje van de oude Galicische landadel, een beetje te vergelijken met een Groningse

TIP

De Ribeira Sacra heeft binnen de Spaanse wijnwereld een eigen Denominación de Origen en telt bijna honderd wijnhuizen. Het gros bestaat uit kleine familiebedrijven zoals Guímaro. De Ribeira Sacra is aangesloten bij de Cervim, een van oorsprong Italiaanse organisatie van wijnstreken in berggebieden. Wijnbouw in deze gebieden heet min of meer officieel *viticultura heroica*, heroïsche wijnbouw. Sommige wijngaarden zijn zo steil dat plukkers gezekerd worden als bergbeklimmers.

EEN WIJN UIT DEZE AFGELEGEN BODEGA KREEG EEN VAN DE HOOGSTE WAARDERINGEN VAN WIJNGOEROE ROBERT PARKER

borg. Sommige zijn omgetoverd tot landelijk hotel, zoals Pazo de Turbisquedo, diep verscholen in een gehucht op de rechteroever van de Miño. Op een mistige avond is het hier spoorzoeken. De navigatie laat het al snel afweten en ook voor Michelin is de schaal van dit landschap veel te klein. Uiteindelijk doemen de torens gelukkig op, maar wel van een heel andere kant dan verwacht. Het is er stil en een beetje mysterieus. Bij de ingang brandt een fakkel, maar die blijkt nep. En eenmaal binnen klinkt er geen *buenos días* maar *welcome*, want de eigenaar blijkt Amerikaan. Bill en vriend Juan Carlos bliezen jaren geleden zowel het vervallen *pazo* als hun eigen bestaan nieuw leven in. De restauratie werd een reis door de eeuwen met als resultaat dat de 21^e-eeuwse gast als een koning overnacht in 18^e-eeuwse ambiance, met moderne badkamer en verwarming, dat natuurlijk wel. Wat maakt de Ribeira zo bijzonder, vragen we aan Bill. 'Natuurlijk is dat het culturele en natuurlijke erfgoed, en natuurlijk ook de wijn, maar het unieke voor mij is ook dat je hier geen enkele McDonald's, geen enkele Decathlon en geen enkele Starbucks tegenkomt. Alles is hier authentiek.' De volgende ochtend tekent Bill een kaart, dat doet hij voor alle gasten, gewoon een schets op een A4-tje met allemaal *secret hiding places*. En met de kaart van Bill gaan we op zoek naar de geheimen van de Río Sil.

GEEN CHIC CHATEAU

'De Sil levert het water, maar de Miño gaat er met de faam vandoor,' zeggen ze in Spanje. Niet zomaar een zijriviertje dus, maar een forse waterloop die door een ruig berglandschap gaat met canyons tot vierhonderd meter hoog. Het eerste wat we gaan doen is op zoek naar *secret hiding* wijnhuizen. Ons oog valt op Adegas Guímaro, ergens op de rechteroever van de Sil. Dat 'ergens' is weer niks te veel gezegd en we rijden er totaal aan voorbij. Maar ja, je moet ook

niet uitkijken naar een chic chateau met geharkte paadjes, gemaaid gras en keurige rozenperkjes. Nee, Guímaro is eigenlijk gewoon een fabriekje waar druiven naar binnen gaan en flessen wijn weer uitkomen. En wat voor een wijn. Geloof het of niet, maar jaren geleden kreeg een wijn uit deze bodega, min of meer aan het einde van de (wijn-) wereld, niet minder dan 98 punten van wijngoeroe Robert Parker, met speciale vermelding in zijn magazine *The Wine Advocate*. De dag erna stond de nationale televisie voor de deur. Maar de familie, met Pedro Rodríguez Guímaro voorop, is er hetzelfde onder gebleven. Ze zagen geen enkele noodzaak om van hun functionele *adega* (wijnhuis in het Galicisch) een chateau van allure te maken. Gewapend met een glas, en aan de hand van Raúl, gaan we kriskras door de *adega*: glas halfvol, verhalen, uitleg, glas leeg, op naar het volgende vat. Guímaro Tinto, rood en gemaakt van de mencia-druif, en Guímaro Blanco, een *coupage* van godello, albariño en treixadura, allemaal oer-Galicische druiven die groeien op de steile hellingen van Amandi, zeg maar de gouden bocht van de Sil waar de familie zijn wijngaarden heeft. De topwijn uit de bodega heet Ladredo, ontwikkeld in samenwerking met de van oorsprong Nederlandse portwijnmaker Dirk van der Niepoort. En dat betekent een Galicisch terroir met Portugese invloeden, 12 maanden gerijpt op Frans eikenhout, 95 Parkerpunten; voor de liefhebber.

KLOOSTERS EN OCTOPUS

Op de zuidoever van de Sil zijn de wijngaarden dun bezaaid, en dat is natuurlijk niet zo vreemd want de ruige hellingen zijn voornamelijk naar het noorden georiënteerd en nog steil ook. De rivier gaat door een weergaloos landschap van bossen, bergen en rotsen. Aan de zuidkant loopt de weg, aan de noordkant gaat de trein van Ourense naar Monforte de Lemos; over spoorwegromantiek →

gesproken. Ter hoogte van de opstapplaats van de Catamarán, dat is de rondvaartboot over de Sil, gaat de weg steil naar rechts en komt uit bij Santo Estevo de Ribas de Sil, een immens klooster dat romaans begon, barok eindigde en nu een chic hotel is. Intiemer is het Santa Cristina-klooster, dat als een leeg maar puntgaaf karkas midden in een kastanjabos hoog boven de Sil ligt. Het is een uurtje lopen vanaf Parada de Sil, oergezellig op deze zonnige zondagochtend. Bewoners en een handvol toeristen staan in de rij bij een *carpa de pulpeira*, een octopuskraampje. Twee dames, met schort voor, staan achter de tafel. Een kookt de octopussen in een koperen ketel, de ander hakt ze in stukjes en serveert ze op een houten bord met een flinke scheut olijfolie en paprikapoeder. *Pulpo a la gallega* heet dat, octopus op z'n Galicisch, niet te versmaden. En daar hoort natuurlijk een lekker glas godello bij, en dat bestel je gewoon bij een van de drie terrassen op het plein. De rondwandeling van Parada de Sil gaat verder langs een paar *miradouros*, uitzichtpunten over de Sil-canyon. Een aantal is ronduit spectaculair, compleet met hangende vlonders. Verder naar het oosten wordt het landschap lieflijker en de vallei breder, en dus is er weer ruimte voor wijngaarden. Als je in de buurt bent ga dan langs bij wijnhuis Ponte

da Boga, dat, anders dan Guimaro, helemaal op de bezoeker is ingesteld. Wel even een afspraak maken voor een leerzame rondleiding door de wereld van de Galicische wijn.

Onze Ribeira Sacra-tocht eindigt in Castro Caldelas, veruit het leukste stadje van de Ribeira Sacra, die verder niet echt uitblinkt in stedenschoon. Het ligt op een berg, dus aan *miradouros* geen gebrek. Dat woord komt overigens uit het Portugees en betekent zoets als 'Douro-zicht'. Beide rivieren hebben wel iets van elkaar, en de Dourovallei is Erfgoed van de Mensheid, dus dat belooft wat, of juist niet natuurlijk. We zullen het zien in 2021. ■

MEER INFORMATIE De Ribeira Sacra is goed ingesteld op de toerist. In veel musea en ook wijnhuizen vonden wij informatie in het Engels. Je vindt er niet alleen de grootste concentratie romaanse architectuur in West-Europa, maar ook eeuwenoude thermale baden. Uitgebreide informatie op www.turismo.ribeirasacra.org en www.rutadelvinoribeirasacra.org.

ONZE HOTELTIPS Pazo de Turbisquedo, Casa Grande de Cristosende en Parador Santo Estevo de Ribas de Sil.

Jaap Scholten
January 2021

